

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
ÜZENETE ÉRKEZETT

HOLLÓ-FEJADAG

◆ Mihez van alanyi jogon jussa egy embernek? Mi a fejadagja? Napi egy holló látványa? Három feketerigó? Öt veréb? Négy és fél galamb? Két macska? Vagy csak tetvek, bogarak, sötét lichthóf? Perzselő panel svábbogarakkal? Vajon élünk-e azzal a jogunkkal, hogy más természetű, más ritmusban élő lényeket vegyünk szemügyre nap mint nap? Egy időben eltökéltem, hogy mindennap olvasok egy verset, és megpróbálok megjegyezni egy madárfajt vagy növényféléket. Nem sokáig jutottam a teremtett világ birtokbavételében. Azért megbámulni megbámulom a fákat, leveleket, madarakat, és főként a fellegeket, akár foszladoznak a melegben, akár fenyegetően torlódnak, akár az alkonyfény pingálja őket fantáziaszínekkel.

Izlandi adatokat nem találtam, de hazánkban mindössze három-ezer hollópár fészkel, úgyhogy az állampolgárok négy naponta hollóhoz juttatását józan párt aligha tűzhetné zászlajára. Talán annyit lehetne tenni az ügy érdekében, hogy a tévben napi rendszerességgel mutatnak hollókat. Vagy seregélyeket, sárgarigókat, harkályokat, hogy az ellátatlan területeken is megvalósulhasson a madár(el)látási esélyegyenlőség. Sokszor persze ott a madár az orrunk előtt, mégis valami izgibbet böngészünk a telefonunkon. Egy Tisza-menti faluban a helyi könyvtárosok mozgalmat indítottak, hogy ki-ki nevezze el a háza előtt fészkelő gólyacs család tagjait, és figyelgesse életüket, számoljon be róla. Az akció csúfos kudarcba fulladt, pedig jó néhány gólyafamília él a faluban. Lehet, hogy tényleg tévén kéne mutatni a madár-valóságshowt, hogy észre is vegyük? Egy budai ház építéskor a környezetvédők észrevették, hogy ölyvek költöztek be az egyik zugba. Be is kamerázták őket, amíg fiókáikat felnevelik, az interneten bárki figyelemmel követhette, mi zajlik otthonukban.

Vagy nemcsak lelki-szellemi madárszükségletről van szó, hanem jelről, jelképről is? Hiszen a holló gyásztozza miatt, no meg mert hulladékban utazó, csatatereket ellepő dögmadar, éppúgy halál-jelkép, mint a baljósan huhogó, ház körül settenkedő kuvik. Tényleg tükör lenne valamennyi, minket körülvevő állat? Sorsjelzés, életünk, halálunk foglalata? Lehet, hogy nem az ember nyújthat be holló-igénylést, hanem a holló jelenti be igényét az emberre, mint majdani táplálékra? Egy legenda szerint ha a hollók elhagyják a Towert, a brit királyság megbukik. A finnországi svéd költő nem viszi túlzásba a horror-sugallatokat, a halálgondolatba való beletörődést se forszírozza. Beéri a tudomásulvétellel. Ha eleven tetemünk közelében megjelenik egy holló, az egyszerre baljósolat, halál-előjel, és persze visszaigazolás is arról, hogy talán valahol számon tartanak. Hiszen aki mellé személyre szabott hollót rendelnek, arról csak nem feledkeztek meg az égiek.

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Aki rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétféle...

Lars Huldén Az én hollóm

Ma reggel egy holló ébresztett.
Nagy kört írt le az ablakom előtt
és károgott.
Nyilvánvaló: oly rég vagyok már
Izlandon,
hogy a hollók kezdenek
számolni velem.
Egyikük gondjaiba vett.
Az én hollóm ébresztett ma reggel.
Izlandon
a negyedik napon
jut hollóhoz az ember.

»»» Jávorszky Béla fordítása

Kép - Profimedia - Red Dot

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

IDEGENSÉG ÉS GONDVISELÉS

„Lomb aranylik/ lenge ágon/ pók ezüstöz / holt mezőket. / Hollóhangok / hamvas égen – / holló-párom, / hallod őket? // Felleg-úton / itt vonulnak, / fellebegnek, / visszahullnak. / Pár a párral, /csak magukban, / szél előttük, / tél nyomukban.” Nem szoktam ilyen hosszan idézni, de ebből az Áprily Lajos-versből bajosan lehetne rövidebben: a sorok billegő, mégis sebes röpte nem tűr megtorpanást, viszi az olvasót, mint a viharos szél rángatása. Áprily a gyász és az öröm kettősségéről beszél, arról, hogy a hollók egy életre választanak párt maguknak, mert ezek a végzetes, sötét madarak a végletekig kitartanak – az elemekkel szemben, és egymás mellett is. A költészetnek régi madara a holló, és mindig valami titokzatosságot, mágiikus erőt képvisel. A hangja, amely magyarul is kárt jelent és jelez, akár „cras-cras”-nak is értelmezhető, amely holnapot jelent latinul; ennek a fényében a leghíresebb irodalmi holló, Edgar Allan Poe „soha már”-t károgó vészmadara éppen a holnapnak mond ellent, félelmetes dermedésben állítva meg az időt.

Az északi mitológiában azonban van pozitív jelentése is: Odin isten segítői a hollók, akik hajnalban indulnak, és estig körbeperegnek a földet, hogy gazdájuk vállára telepedve beszámoljanak a hírekről. Huginnak (Gondolkodó) és Muninnak (Emlékező) hívják őket. Az izlandiaknak különösen fontos madár ez, a Landnamabók sagában Hrafna-Flóki Vilgerðarson, a viking volt az, aki felfedezte Izlandot, mégpedig éppen a hollók segítségével: a nagy tengeri útra három madarat vitt magával, és amikor szárazföldet keresett, sorra elengedte őket. Az első holló visszarepült a kikötőbe, a második hamarosan visszatért a hajóra, a harmadik azonban a hajó előtt repülve elvezette a felfedezőt a szárazföldre, a mai Reykjavik közelébe; innen kapta a Hollós Flóki nevet. Noé hollója juthat eszünkbe erről, amelyet elsőnek engedett ki a bárkából a vízözön után.

A pogány vallások mind tisztelték a hollókat: Tibetben a Magasságos követi, az íreknél a mindentudás hordozói, és egyéb népeknél is az emlékezet és a titkok jelképei és követi. Sötét oldaluk minden népnél a ragadozó természetükhöz köthető: a halál szimbólumai is, hiszen nagy harcok után mindig felprédálták a csatamezőket. Itt a finn költő versében inkább pozitív szerepet kapnak, és a világ teremtésére emlékeztetnek, azon belül is éppen a madarak teremtésének napjára: „Este lett és reggel: a negyedik nap. Isten szólt: „A vizek teljenek meg élőlények sokaságával, az égen, a föld felett pedig röpködjenek madarak!” A holló ezúttal szintén egyfajta követ lesz, otthonosságot teremt az utazónak egy hideg, ismeretlen közegben – sőt, egyben a múzsa szerepét is betölti. Akinek hollója van, az már nincs egyedül, hiszen Izlandon körülbelül 2500 hollópár fészkel, és az átvonulók száma elérheti a tizenötezeret is. Ennyi madár már nyugodtan gondját viselheti egy szigetnyi embernek. ◆

